
STAALNAME - URINE

Opgesteld door: Nancy Sypré

Beoordeeld door: DOC Manager Laboratoriumgeneeskunde, Verantwoordelijken WP
bloedafnamedienst, Verantwoordelijken WP pre- & post-analyse

Goedgekeurd door: Verantwoordelijk KB Monsterafname (labo & ziekenhuis) en aderlating

1. DOELSTELLING

Deze procedure beschrijft de werkwijze voor een correcte urine afname.

2. TOEPASSINGSGEBIED

Deze SOP is van toepassing voor Campus SFX; SJ / Chirurgische verpleegafdelingen;
Dagziekenhuizen; Geriatrische verpleegafdelingen; Intensieve zorgen en spoedgevallen;
Interne verpleegafdelingen; Kinderafdelingen; Maternale verpleegafdelingen; Operatiekwartier;
Psychiatrische verpleegafdelingen; Revalidatie verpleegafdelingen

Deze SOP is bestemd voor Verpleegkundigen; Vroedvrouwen

3. DEFINITIES EN AFKORTINGEN

Zie document [AZKBDIN00017](#) "Lijst algemeen gebruikte afkortingen".

Zie document [AZKBDIN00018](#) "Lijst algemeen gebruikte definities".

PVAN	Polyomavirus-associated nephropathie
------	--------------------------------------

4. PRINCIPE

Staalafneming en collectie van secreties en excreties.

4.1 Indicaties

- Klinische verschijnselen van een urineweginfectie.
- Bij koorts of sepsis zonder duidelijke oorzaak
- Bij aanvraag van SOA-screening (FV urine)
- Om stofwisselings- en nierziekten op te sporen
- Persisterende klachten onder antibiotische behandeling
- Toxicologie
- Indien positieve neonatale CMV screening op saliva, dient dit steeds bevestigd op urine
- Indien vermoeden van PVAN of aanwezigheid van hemorragische cystitis waarvoor differentiaal diagnose noodzakelijk is.
- Moleculaire diagnostiek zoals PCR polyoma, PCR adeno, PCR CMV ...

4.2 Contra-indicaties

Nihil.

4.3 Mogelijke verwikkelingen

Besmetting van urinestaal door contaminatie van commensalen.

5. BENODIGDHEDEN

Steriel recipiënt van min. 125 mL, afsluitbaar met schroefdop	Depper (niet-steriel)
Vacuette urinepot	(fysiologisch) water of een zachte zeepoplossing of vochtige doekjes
Vacuette tube (9mL met gele dop) Vacuette tube (3mL met witte dop)	Plastiekzakje (dubbel voor stalen en aanvraagbrief)
Urineopvangzakje (pediatrie)	Aanvraagformulier(en)

6. VEILIGHEID EN MILIEU

Er moet gewerkt worden volgens de geldende richtlijnen van de op het laboratorium gehanteerde algemene veiligheidsvoorschriften (zie SOP [AZKBAPR00007](#)).

Aandachtspunten:

Afgenomen urinestalen dienen zo snel mogelijk (binnen het uur na afname) naar het labo gebracht te worden, indien dit niet mogelijk is: bewaren in de koelkast (2-8 °C)

7. PROCEDURE

7.1.1 Voorbereiding

- Een onjuiste patiëntvoorbereiding of patiëntidentificatie kan leiden tot foutieve resultaten en zo aanleiding geven tot verkeerde medische beslissingen.
 - ⇒ Controleer steeds de juiste identiteit van de patiënt adhv identificatiebandje en actieve bevraging **voor afname** en voorzie een volledig en correct ingevuld aanvraagformulier.
 - ⇒ Waar Cyberlab geïmplementeerd is, worden onmiddellijk na de afname, alle monsters en het identificatie(pols)bandje van de patiënt bedside gescand met Cyberlab. Hierdoor wordt elektronisch bevestigd welke tubes effectief afgenomen zijn, door wie en het exacte tijdstip. Dit vormt ook een bijkomende controle op identificatie, er verschijnt een groen label indien alles overeenstemt. Indien correct kunnen de afgenomen tubes in het labo bezorgd worden. Indien de identificatie niet overeen zou stemmen, moeten de tubes vernietigd worden en de afname (bij de juiste patiënt) (her-)uitgevoerd worden.
- Voorzie het benodigde materiaal. Informeer de patiënt over de afname-instructies. Om te vermijden dat het staal vervalst wordt (bv. In kader van toxicologisch onderzoek), kan toegezien worden op de urineproductie.

7.1.2 Uitvoering

7.1.2.1 Midstream-urine

7.1.2.1.1 Vrouwen

7.1.2.1.1.1 Voorbereiding

- Was de handen met water en zeep, goed afspoelen en drogen.
- Open het potje zonder de binnenkant aan te raken.
- Houd de schaamlippen gespreid tijdens het urineren.
- Houd in de vrije hand het urinepotje klaar bij het plassen.
- Laat het **eerste deel** van de urine **in het toilet** lopen.
- Vang het **middelste deel** (midstream) van de urine **op in het potje** zonder de straal te onderbreken. Plas tot het potje minstens voor de helft gevuld is.

- Het **laatste deel** van de urine laat u opnieuw **in het toilet** lopen.
- Vermijd tijdens de collectie contact van het potje met de geslachtsdelen.
- Sluit het potje onmiddellijk goed af.
- Was de handen.
- Geef het potje af aan de verpleegkundige of arts.

7.1.2.1.1.2 Urine afname thuis

- Gelieve de meegeleverde buizen met het urinepotje op de volgende wijze te vullen.

- Meng de urine zachtjes door het potje te draaien. Niet schudden!
- Verwijder de zegel op het potje, zodat de naald voor staalafname bereikbaar is.
- Geen vingers in de opening voor staalafname stoppen.

- Vul steeds alle buizen.
- Bij weinig urine: probeer de buis met boorzuur poeder zo goed mogelijk te vullen door het potje lichtjes te kantelen. Vul hierna de andere buizen.

- Neem de buis en druk deze met de dop op de naald van het potje.

- De buis wordt automatisch gevuld. Herhaal dit voor de overige buizen.

- Stuur enkel de buizen op naar het laboratorium.

7.1.2.1.2 Mannen

7.1.2.1.2.1 Voorbereiding

- Was de handen met water en zeep, goed afspoelen en drogen.
- Open het potje zonder de binnenkant aan te raken.
- Houd de voorhuid naar achter tijdens het urineren.
- Houd in de vrije hand het urinepotje klaar bij het plassen.
- Laat het **eerste deel** van de urine **in het toilet** lopen.
- Vang het **middelste deel** (midstream) van de urine **op in het potje** zonder de straal te onderbreken. Plas tot het potje minstens voor de helft gevuld is.
- Het **laatste deel** van de urine laat u opnieuw **in het toilet** lopen.
- Vermijd tijdens de collectie contact van het potje met de geslachtsdelen.
- Sluit het potje onmiddellijk goed af.
- Was de handen.
- Geef het potje af aan de verpleegkundige of arts.

7.1.2.1.2.2 Urine afname thuis

- Gelieve de meegeleverde buizen met het urinepotje op de volgende wijze te vullen.

- Meng de urine zachtjes door het potje te draaien. Niet schudden!
- Verwijder de zegel op het potje, zodat de naald voor staalafname bereikbaar is.
- Geen vingers in de opening voor staalafname stoppen.

- Vul steeds alle buizen.
- Bij weinig urine: probeer de buis met boorzuur poeder zo goed mogelijk te vullen door het potje lichtjes te kantelen. Vul hierna de andere buizen.
- Neem de buis en druk deze met de dop op de naald van het potje.

- De buis wordt automatisch gevuld. Herhaal dit voor de overige buizen.

- Stuur enkel de buizen op naar het laboratorium.

7.1.2.1.3 Bedlegerige persoon

- Voorzie een bedpan.
- Was je handen met water en zeep, goed afspoelen en drogen.
- Gebruik niet steriele handschoenen.
- Identificeer elke tube en potje met staalvignet van de patiënt. Dit moet naam, voornaam en geboortedatum bevatten. Waar cyberlab geïmplementeerd is, kleven we de cyberlabstickers op de tubes.
- Open het potje zonder de binnenkant aan te raken.
- Vraag de patiënt in de bedpan te plassen.
- Laat het eerste deel van de urine in de bedpan lopen.
- Vang het middelste deel van de urinestraal op in het recipiënt zonder de straal te onderbreken. Laat de patiënt verder plassen tot het recipiënt voor de helft of 2/3 gevuld is.
- Laat nu ook het laatste deel van de straal in de bedpan wegllopen.
- Probeer de huid niet in contact te laten komen met urine tijdens collectie. Zeker nooit de binnenkant van het recipiënt aanraken.
- Sluit het potje onmiddellijk goed af.
- Vul de tubes, scan de tubes in cyberlab en stuur ze op naar het laboratorium.

7.1.2.2 First-voided urine

Er wordt op dezelfde wijze gewerkt als voor midstream-urine met het verschil dat:

- Het recipiënt een potje is met metalen deksel.
- onmiddellijk het eerste deel van de urine in het recipiënt wordt opgevangen. Het middelste en laatste deel van de urine worden in het toilet uitgeplast.
- De urine dient niet in tubes overgebracht te worden. Controleer of het opvangrecipiënt goed gesloten is en bezorg deze integraal aan het labo.

7.1.2.3 Afname urine bij verblijfsonde

Bij voorkeur wordt een urinemonster voor kweek niet afgenomen via een verblijfsonde omwille van het contaminatierisico.

- Was/ontsmet de handen en beschermhandschoenen aantrekken.

- Identificeer elke tube met staalvignet van de patiënt. Dit moet naam, voornaam en geboortedatum bevatten. Bij gebruik van cyberlab wordt de cyberlabsticker gekleefd op de tubes.
- Ledig de blaas van de patiënt zo goed mogelijk door te hevelen met de afvoerleiding naar het urinezakje
- Klem de leiding naar het urinezakje ongeveer 15 minuten af met een afsluitklem en dit zo dicht mogelijk bij de connectieplaats
- Leg bedbeschutting aan en ontsmet de prikplaats met hibitane alcohol (15 seconden)
- Prik de sonde aan t.h.v. de prikplaats met een naald en vacuainersysteem

- Breng de vacuette tubes in de holdexhouder om de tubes te vullen met urine.

- Scan vervolgens de tubes in cyberlab en stuur ze op naar het laboratorium.

7.1.2.4 Urine-opvangzakje bij kinderen

De urine bij pasgeborenen en kleine kinderen kan worden opgevangen door middel van een urineopvangzakje. Zie: [Afname urinestaal bij de pasgeborene](#)

7.1.3 Nazorg

- Controleer opnieuw of alle tubes of recipiënten goed afgesloten zijn.
- Reinig de buitenzijde indien zichtbaar verontreinigd.
- Handhygiëne.
- Voor transport naar het labo worden de stalen met cyberlabsticker per patiënt verpakt in een plastic zakje met de geplooide aanvraagbrief in het zijzakje.
- Het staal dient **binnen het uur** na afname het labo te bereiken.
- Indien niet mogelijk, dient het staal op koelkasttemperatuur (2°-8°C) bewaard te worden.

7.1.4 Rapportage

Vermelding van de afname in het patiëntendossier.

7.1.5 Bijkomende informatie

Het vacuette urine systeem wordt gebruikt voor een routine urine-analyse en een urinekweek. Er wordt gebruik gemaakt van een vacuette potje en vacuette tubes (2 tubes)

- Identificeer elke tube en potje met staalvignet dat Naam, Voornaam en Geboortedatum bevat. Waar cyberlab geïmplementeerd is, kleven we de cyberlabstickers op de tubes.
- Het vacuette urine potje wordt gevuld door de patiënt zie punt 7.1.2.1.

- Meng dit potje zachtjes op
- Verwijder de zegel zodat de naald voor staalafname bereikbaar is. Let op. Geen vingers in de staalafname opening steken

- Vul een tube met boorzuur (kweek microbiologie) en een buis zonder additief of vul 2 buizen zonder additief. Let op. De tubes worden nooit opengemaakt dit om contaminatie te vermijden.
- Neem de tube en druk deze met de dop op de naald van het potje.

- De tube zal automatisch gevuld worden.

- Herhaal dit voor de overige tubes.
- Bij weinig urine: De tubes zo goed mogelijk proberen te vullen door het potje lichtjes te kantelen.

8. OPMERKINGEN

Er wordt enkel urine in een potje bezorgd aan het laboratorium wanneer één van volgende analyses aangevraagd zijn:

- SOA panel: First voided urine
- Schistosoma
- Mycobacteriën
- Alle toxicologische analyses
- Moleculaire diagnostiek zoals PCR polyoma, PCR adeno, PCR CMV ...

Het volume van de urine voor het uitvoeren van aparte PCR's mag <50 ml zijn , zelfs 2 ml is analytisch aanvaardbaar.

Enkel voor SOA, toxicologische analyses, Mycobacteriën en Schistosoma is er een groot startvolume nodig die de performantie van de analyse kan optimaliseren dankzij pre-analyse concentratie van het staal (gevoeligheid)

Vermijd indien mogelijk een urinecollectie gedurende de menstruatie.

9. NOODPROCEDURE

NVT

10. VERWIJZINGEN

Nummer	Titel
AZKBDIN00017	Lijst algemeen gebruikte afkortingen
AZKBDIN00018	Lijst algemeen gebruikte definities
AZKBAPR00007	Veiligheidshandboek